

บทที่ 7

การเปลี่ยนแปลงเสียงชนิดต่าง ๆ

เนื้อหาสังเขป

7.0 คำนำ

7.1 การสูญเสียง

7.2 การเพิ่มเสียง

7.3 n & l เสียง

7.4 การกลมกลืนเสียง

7.4.1 วิธีการกลมกลืนเสียง

7.4.2 ลักษณะของการกลมกลืน

7.4.3 ตำแหน่งของเสียงแวดล้อมที่มีอิทธิพลกระทบ

7.5 การแปลงเสียงให้ตรงกันหรือการผลัดเสียง

7.6 การสับที่เสียง

7.7 การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ

7.7.1 การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง

7.7.2 การเปลี่ยนเป็นเสียงมีกลุ่มลม

7.7.3 การเปลี่ยนเป็นเสียงไม่มีกลุ่มลม

7.7.4 การเปลี่ยนเป็นเสียงโหอะ-อโหอะ

- 7.8 การเปลี่ยนเสียงสระ
- 7.8.1 การเปลี่ยนเป็นเสียงสระประสม
 - 7.8.2 การเปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว
 - 7.8.3 การเปลี่ยนสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น
 - 7.8.4 การเปลี่ยนสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว
 - 7.8.5 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์
 - 7.8.6 การเปลี่ยนลงน้ำหนักเสียง

7.9 สรุป

7.10 แบบฝึกหัดทบทวน

จุดประสงค์

หลังการเรียนบทนี้จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกความหมายของศัพท์เฉพาะต่อไปนี้และยกตัวอย่างประกอบได้
 - การกลมกลืนเสียง
 - การแปลงเสียงให้ต่างกัน
 - การสับที่เสียง
 - การยึดเสียง
2. บอกชนิดของการเปลี่ยนแปลงเสียงจากตัวอย่างที่ให้ไว้
3. จำแนกประเภทของการกลมกลืนเสียงได้
4. บอกข้อแตกต่างระหว่างการกลมกลืนเสียงและการแปลงเสียงให้ต่างกันได้
5. สาธิตตัวอย่างประกอบ การเปลี่ยนเสียงชนิดเพิ่มเสียงและตัดเสียงได้
6. อธิบายการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต่อไปนี้และยกตัวอย่างประกอบได้
 - การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง

การเปลี่ยนเป็นเสียง อ โหอะ-โหอะ

การเปลี่ยนเป็นเสียงมีกลุ่มลม

7. บอกชนิดของการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะจากตัวอย่างที่ให้ไว้
8. อธิบายการเปลี่ยนเสียงสระและยกตัวอย่างประกอบได้อย่างน้อย 2 ชนิด
9. บอกชนิดของการเปลี่ยนเสียงสระจากตัวอย่างที่ให้มาไว้
10. อภิปรายในเรื่องการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ได้

7.0 คำนำ

ภาษาส่วนใหญ่จะแปรเปลี่ยนเสียง เมื่อเวลาล่วงเลยไประยะหนึ่ง การเปลี่ยนเสียงในภาษาทั้งหลายมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างน่าสังเกต ดังนั้น นักภาษาศาสตร์จึงจำแนกการเปลี่ยนเสียงเป็นชนิดต่าง ๆ และตั้งชื่อแยกแยะแต่ละชนิดไว้ เพื่อว่าผู้สนใจภาษาสามารถนำความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนเสียงชนิดต่าง ๆ ไปเป็นแนวทาง ศึกษาความเป็นมาของภาษาใดภาษาหนึ่งที่ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพบว่าสadanการประเภตเสียงกัก อโฆชะ กลายเป็นโฆชะเมื่ออยู่ระหว่างสระ 2 ตัว เกิดขึ้นในภาษานั้น นักภาษาศาสตร์สามารถนำเอาสadanการประเภตที่ตนเองศึกษากัน ที่เคยเกิดขึ้นกับภาษาอื่น ๆ มาเทียบเคียงและจัดประเภทการเปลี่ยนเสียงที่เกิดขึ้น

นักภาษาศาสตร์จำแนกประเภทการเปลี่ยนเสียงตามเกณฑ์ต่าง ๆ กัน บ้างก็จำแนกตามผลกระทบที่การเปลี่ยนแปลงนั้นมีต่อระบบเสียงบ้างก็แจกแจงตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียง ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเสียงเดียว หรือเป็นกลุ่มเสียง หรือพยางค์ บ้างก็จำแนกเป็นหมวดใหญ่ ๆ เช่น การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ การเปลี่ยนเสียงสระ เป็นต้น ในบทนี้เราจะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเสียงประเภทใหญ่ ๆ 6 ประเภทด้วยกัน

1. การสูญเสียง
2. การเพิ่มเสียง
3. การยัดเสียง
4. การกลมกลืนเสียง
5. การแปลงเสียงให้ต่างกัน
6. การสับที่เสียง

7.1 การสูญเสียเสียง (Loss of sound)

การสูญเสียเสียงพยัญชนะ

การเปลี่ยนเสียงชนิดที่ส่ง เกิดได้ง่ายคือ ชนิดที่หน่วยเสียงหายไป โดยอาจจะมีข้อจำกัดหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น ภาษาอินโด-ยูโรเปียนเปลี่ยนไปเป็นภาษาเคลติก หน่วยเสียง *p จะหายไป ไม่ว่าในสภาวะแวดล้อมใด เขียนเป็นกฎได้ว่า

$P \longrightarrow \emptyset$

ภาษาอินโด-ยูโรเปียน

ภาษาไอริชเก่า

*p a t̄er

athair "father"

* nepot -

nie "nephew"

* tepent-s

tée "warn"

เสียงที่สูญหายไปในตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นเสียงพยัญชนะในตำแหน่งต้นคำและกลางคำ เสียงพยัญชนะในตำแหน่งท้ายคำก็อาจหายไปได้ เมื่อกาลเวลาผ่านไปช่วงหนึ่ง ตัวอย่าง

Ancient Chinese

Mandarin

fap

fa

"กฎหมาย"

pat

pa

"แปด"

liuk

liu

"หก"

เขียนแสดงกฎการเปลี่ยนเสียงอย่างเรียบง่ายได้ดังนี้

เสียงกัก $\longrightarrow \emptyset / \text{---} \#$

การสูญเสียสระ

เสียงสระสูญหายไปพบเห็นมากในทุกภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการพูดเน้นพยางค์บางพยางค์ในคำ ทำให้พยางค์ที่ไม่ถูกเน้นค่อย ๆ สูญหายไป ในที่สุด ถ้าเสียงสระที่หายไปเป็นสระที่อยู่ท้ายคำ เราเรียกการสูญเสียสระประเภทนี้ว่า apocope ถ้าเสียงสระที่อยู่กลางคำหายไป เราเรียก syncope

ตัวอย่างการสูญเสียสระท้ายคำในภาษาอังกฤษที่ศานตาเรามา ครั้งหนึ่งแล้ว ได้แก่ คำว่า hnecca (OE) กลายเป็น neck ใน New English มีการลดเสียงสระ a มาเป็น ɔ และ ɒ ในท้ายที่สุด ทั้งนี้ เพราะคำนี้เน้นหนักพยางค์แรก [hné ka] พอถึงสมัยกลาง ผู้คนเริ่มลดเสียงสระท้าย และในที่สุดก็เลิกออกเสียงสระ สระท้ายคำก็หายไป ตัวอย่างอื่น ๆ ในประวัติภาษาอังกฤษที่เกิดแบบเดียวกันได้แก่

Old English	New English
sticca	stick
nama	name
sona	son
mona	moon

ตัวอย่างการสูญเสียสระกลางคำมีน้อยกว่าพวกสูญท้ายคำ โดยมากมักเป็นกรณีลดเสียงสระมากมาข จนถึงขั้นสูญเสียสระนั้นไป Liles (1972) ยกตัวอย่าง syncope ในภาษาอังกฤษ

A	B
difference [difə r ə ns]	[difr ə ns]
secretary [sekr ə teriy]	[sekrə triy]
dictionary [dikʃ ə n ə riy]	[dikʃ ə nriy]
believe [b ə liyv]	[bliyv]

นอกจากนี้ คำรวบหลายคำในภาษาอังกฤษ เช่น didn't, can't, don't ก็จัดว่าเป็นคำกริยาประเภทสูญเสียเสียงสระภายในคำเช่นกัน

ในบางครั้ง เสียงในคำอาจหายไปทั้งพยางค์ (วิไลวรรณ, 2526 : 24) ถ้าพยางค์ที่หายไปมีความคล้ายคลึงกับพยางค์ที่ยังคงอยู่ เราเรียกการสูญเสียประเภทนี้ว่า การสูญเสียพยางค์หรือกลุ่มเสียงที่เหมือนกัน (haplology) ตัวอย่าง

ภาษาละตินโบราณ มีคำว่า nūtrītrix "นางพยาบาล" ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงโดยตัดพยางค์หรือลกลุ่มเสียงที่ซ้ำออกไปเหลือเพียง nūtrix

ภาษาอังกฤษ มีคำว่า haplology เมื่อตัดพยางค์ซ้ำทิ้ง จะเหลือเพียง haplogy

ภาษาอังกฤษสมัยเก่า มีคำว่า "gentlely และ "simply" สองพยางค์ท้ายจะออกเสียงเหมือนกัน จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยลดพยางค์ซ้ำเหลือเพียง gently และ simply

(อุษฎ์พร : 21)

การสูญกลุ่มเสียงที่ไม่ซ้ำกัน

กลุ่มเสียงที่ไม่ซ้ำกันก็อาจสูญไปหรือถูกตัดได้ เราเรียกว่าการตัดพยางค์หรือตัดคำ (clipping) ดังในตัวอย่างภาษาไทยถิ่นภาคใต้เมื่อเทียบกับภาษาไทยภาคกลางต่อไปนี้

ไทยภาคกลาง	ไทยถิ่นภาคใต้
สำรับ [sam - rap]	มรับ [marap]
สำลัก [sam-lak]	มลัก [mlak]
คำราม [kham-raam]	มราม [mraam]
กำไร [kam-ray]	มไร [mray]

(ไม่ได้กำกับเสียงวรรณยุกต์)

เสียงที่ถูกตัดไปมีเสียงพยัญชนะ 1 ตัว และเสียงสระ 1 ตัว ในตำแหน่งต้นคำ ถือว่าเสียงหายไป 1 พยางค์ ให้สังเกตว่า การถ่ายถอดคำออกมาตามเสียงที่ได้ยิน (ในวงเล็บเหลี่ยม) โดยไม่ยึดติดตัวสะกดหรือตัวเขียน ช่วยให้องค์เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า จำนวนหน่วยเสียงที่หายไปนั้นเป็นกลุ่มเสียงหรือพยางค์ มิใช่เสียงพยัญชนะหรือสระเสียงใดเสียงหนึ่งเพียงเสียงเดียว

ประจักษ์ ทรงศิลป์ (2526 : 50) ตั้งข้อสังเกตว่า คำในภาษาไทยกลางมีการตัดเสียงทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ดังตัวอย่างภาษาเขียนจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2493 เทียบกับภาษาเขียนปัจจุบัน

ละตนละตาน	เปลี่ยนเป็น	ลนลาน
ละวาค	เปลี่ยนเป็น	วาค
กระจู้	เปลี่ยนเป็น	จู้
ละไล	เปลี่ยนเป็น	ไล

ภาษาพูดที่มีการคัดเสียงทิ้งได้แก่

รับประธาน	เปลี่ยนเป็น	รับทาน ทาน รับ
สาธุ	เปลี่ยนเป็น	ธุ
ชนมพรรษา	เปลี่ยนเป็น	ชันษา
อัญชูลี	เปลี่ยนเป็น	ชูลี
กิโลเมตร	เปลี่ยนเป็น	กิโล
ฟุตบอล	เปลี่ยนเป็น	บอล

(อนันต์และเนาวรัตน์, 2523 : 16)

7.2 การเพิ่มเสียง (Addition)

การเพิ่มเสียงในคำจะพบเห็นน้อยกว่าการสูญหน่วยเสียง เสียงที่เพิ่มอาจเป็นพยัญชนะหรือสระก็ได้ และอาจเกิดในตำแหน่งต้นคำ กลางคำ หรือท้ายคำ ตัวอย่าง

การเพิ่มเสียงต้นคำ (คุชฎีพร : 23)

LATIN	ภาษากรุ่มโรมานซ์
scola "โรงเรียน"	école (ภาษาฝรั่งเศส)
	escuela (ภาษาสเปน)
	escola (ภาษาโปรตุเกส)

จะเห็นได้ว่าเมื่อกรุ่มภาษาโรมานซ์รับเอาคำว่า โรงเรียน ในภาษาละตินไปใช้ ต่างก็ได้เปลี่ยนแปลงเสียง โดยการเพิ่มเสียงสระในตำแหน่งต้นคำ ถ้าคำ ๆ นั้นในภาษาโบราณเป็นเสียงควบระหว่างพยัญชนะ s และเสียงหยุดอโสมะ

การเพิ่มเสียงกลางคำ

การเพิ่มหรือแทรกเสียงพยัญชนะภายในคำ ส่วนมากจะเป็นเสียงพยัญชนะกัก (stop) ซึ่งมีฐานการเกิดเดียวกับพยัญชนะนาสิก คือไปนี้ เป็นตัวอย่างการแทรกเสียงกักระหว่างเสียงควบกล้ำที่เกิดในภาษาอังกฤษต่างช่วงสมัยกัน และกลายเป็นภาษาเขียนใช้มาจนทุกวันนี้

Old English	New English
æmtig	empty
ganra	gander
þunor	thunder
spinel	spindel

ในภาษาไทย เสียงที่เพิ่มมักเป็นทวนเสียงกัก มาจากฐานที่เกิดเสียงเดียวกัน เช่น

ภาษาเขียน	ภาษาพูด
ตกใจ	ตก-กะ-ใจ
หกหลม	หก-กะ-ลม
ขมบาล	ขม-พะ-บาน
คุกแค้น	คุก-กะ-แค้น

การเพิ่มเสียงท้ายคำ

ตัวอย่างการเพิ่มเสียงท้ายคำจะสังเกตได้จากภาษาพูด (Arlotto : 79) เช่น การออกเสียงคำว่า no และ yes ในปัจจุบัน

เราจะออกเสียงเป็น nope และ yep หรือ yeah เมื่อเราต้องการเน้น
 สาเหตุที่เกิดการเพิ่มเสียงขึ้นเป็นเพราะเมื่อเราออกเสียง no หรือ yeah
 แบบเน้นอ้า กลุ่มลมที่เกิดขึ้นตามมาจะถูกหยุดและคัดลอกอย่างกระตือรือร้น ทำให้
 เกิดเสียงกักที่คอหอย [noʔ] และ [yəʔ] ต่อมาเสียงกักที่คอหอยนี้จะค่อย ๆ
 เปลี่ยนมาเป็นเสียงพยัญชนะซึ่งมีที่มาจากเสียงอยู่ที่ริมฝีปาก ใต้อันเสียง - p

นอกเหนือจากตัวอย่างภาษาพูดในปัจจุบันแล้ว ภาษาอังกฤษมีประวัติ
 การเพิ่มหน่วยเสียงท้ายคำ เมื่อเปลี่ยนจากสมัยกลางมาเป็นสมัยใหม่ ตัวอย่างเช่น

Middle English	New English
againes	against
ancien	ancient
boun	bound
len	lend

7.3 การยืดยาวเสียง (Compensatory lengthening)

การยืดยาวเสียงเกิดขึ้นได้กับทั้งสระและพยัญชนะ สถานการณ์ทำนองนี้
 เกิดขึ้นเมื่อสระตัวหนึ่งตามด้วยพยัญชนะ 2 ตัว เมื่อพยัญชนะตัวหนึ่งสูญไป เกิด
 การยืดยาวสระเพื่อชดเชยหน่วยเสียงที่หายไป เขียนเป็นกฎได้ดังนี้

$$VC_1C_2 \longrightarrow \bar{V}C_2$$

การยืดยาวเสียงเพื่อชดเชยเสียงที่หายไป พบเห็นเป็นปกติในภาษา
 อินโด-ยูโรเปียนหลายภาษา ตัวอย่างต่อไปนี้มาจากภาษาไอริชเก่า

Common Celtic	Old Irish	
*magl	māl	"เจ้าชาย"
*kenetl	cenēl	"ญาติพี่น้องกัน"
*etn	ēn	"นก"
*datl	dāl	"ที่ประชุม"

7.4 การกลมกลืนเสียง (Assimilation)

การกลมกลืนเสียง เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงประเภทมีเงื่อนไข กำหนดที่พบเห็นมากที่สุด เกือบทุกภาษาในโลก การกลมกลืนเสียงคือกระบวนการที่เสียง เปลี่ยนลักษณะไปคล้ายคลึงกับเสียงข้างเคียง หรือเหมือนกับเสียงแวดล้อม กระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงชนิดกลมกลืนเสียงอาจพิจารณาได้ใน 3 หัวข้อด้วยกัน

1. วิธีการกลมกลืนเสียง
2. ลักษณะของการกลมกลืน
3. ตำแหน่งของ เสียงแวดล้อมที่มีอิทธิพล

7.4.1 วิธีการกลมกลืนเสียง

การกลมกลืนเสียงพยัญชนะอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะต่อไปนี้

ก. กลมกลืนฐานกรณของเสียง (point of articulation) หมายความว่าเสียงพยัญชนะหน่วยหนึ่ง เปลี่ยนแปลงไป โดยมีฐานกรณที่เกิดของเสียง เชื่อมกันกับเสียงพยัญชนะแวดล้อม ดังตัวอย่างการกลมกลืนเสียงจากภาษาสันสกฤตมาเป็นบาลี ซึ่งประยูร ทรงศิลป์ ยกมาแสดงต่อไปนี้

สันสกฤต	บาลี	
ศัพท [śabda]	ศัทท [sadda]	เสียง
อคุนิ [agni]	อคฺคิ [aggi]	ไฟ
สप्त [sapta]	สตฺต [satta]	เจ็ด

(ประจур, 2526 : 44)

ในตัวอย่างคำแรก เสียง b ในสันสกฤต ซึ่งมีฐานกรณอยู่ที่ริมฝีปาก เปลี่ยนไปเป็น d ในภาษาบาลี d มีฐานกรณอยู่ที่ปุ่มเหงือกหลังฟัน การที่เสียง b → d ในบาลี เพราะอิทธิพลของเสียง d ข้างเคียง ซึ่งมีฐานกรณอยู่ที่ปุ่มเหงือก หลังฟัน

ข. กลมกลืนลักษณะการออกเสียง

(manner of articulation)

เสียงพยัญชนะอาจเปลี่ยนไปตามลักษณะการออกเสียง เช่น เป็นเสียงกัก (stop) เสียงนาสิก (nasal) เสียงเสียดแทรก (fricative) เสียงกึ่งสระ (semivowel)

การกลมกลืนลักษณะการออกเสียงพยัญชนะ หมายความว่า เดิมเสียงพยัญชนะที่มีอยู่ออกเสียงในลักษณะต่างกัน (manner of articulation) เป็นคันว่า เป็นเสียงกัก /g/ และเสียงนาสิก /n/ แต่ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลง เสียงพยัญชนะใดพยัญชนะหนึ่งเปลี่ยนไป โดยออกเสียงในลักษณะเดียวกันกับเสียงข้างเคียงใด เช่น เสียงพยัญชนะนาสิก /n/ เปลี่ยนไปเป็นเสียงพยัญชนะกัก /g/ ดังตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคำสันสกฤต [lagna] เป็นภาษาบาลี [lagga] ดังต่อไปนี้

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
लग्न [lagna]	लग्ग [lagga]	จุดที่ดวงอาทิตย์ขึ้น
मित्र [mitra]	मित्त [mitta]	มิตร

(ประจักษ์ : 45)

ตัวอย่างคำที่สองในภาษาสันสกฤต "มิตร"

[mitra] เมื่อมาเป็นภาษาบาลี เสียงพยัญชนะเหลว [r] เปลี่ยนไปเป็นเสียงพยัญชนะกัก [t] ประเภเดียวกันกับเสียงพยัญชนะกัก [t] ที่อยู่ไกลเคียง

ค. กลมกลืนเรื่องสภาพของเส้นเสียง ถ้าเส้นเสียงสั้น หมายถึงเสียงนั้นเป็นโหฆะ [voiced] ถ้าเส้นเสียงไม่สั้น ก็เป็นเสียงอโหฆะ (voiceless) เสียงอาจเปลี่ยนแปลงตามกันในแง่เส้นเสียงสั้นหรือไม่สั้นก็ได้

ตัวอย่าง

ภาษาลาติน	ภาษาสเปน	
rī <u>p</u> a	ri <u>b</u> a	"รั้ง"
fa <u>t</u> ā	fa <u>d</u> a	"ชะตา"
ami <u>c</u> a	ami <u>g</u> a	"เพื่อนหญิง"

(Arlotto: 84)

เราจะเห็นได้ว่า กลุ่มเสียงพยัญชนะ

p, t, k กลายเป็น b, d, g ตามลำดับ กลุ่มเสียงพยัญชนะทั้ง 2 กลุ่มล้วนมีฐานกรณ์ที่เกิดของเสียงเดียวกัน ส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปคือสภาพเส้นเสียง เปลี่ยนจากเสียงอโหฆะ ใน p, t, k มาเป็นเสียงโหฆะ b, d, g เพื่อให้กลมกลืนกับเสียงสระไกลเคียงซึ่ง เป็นเสียงโหฆะ

7.4.2 ลักษณะของการกลมกลืน

การกลมกลืนเสียง หากพิจารณาตามลักษณะของการกลมกลืน อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ กลมกลืนบางส่วนและกลมกลืนสมบูรณ์

การกลมกลืนเสียงบางส่วน (partial assimilation) หมายถึงว่า หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลง เสียงที่เปลี่ยนไปจะคล้ายคลึงกับเสียงแวดล้อม แต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว เราเรียกลักษณะการกลมกลืนเช่นนี้ว่าการกลมกลืนเสียงบางส่วน ตัวอย่างเช่น

Old French	Middle English
confort	comfort

เมื่อภาษาอังกฤษสมัยกลางรับคำฝรั่งเศสยุคเก่ามาใช้ ได้เปลี่ยนเสียง n เป็น m ซึ่งมีฐานกรณที่ริมฝีปากคู่ ทั้งนี้เพื่อให้กลมกลืนกับเสียง f ซึ่งมีฐานกรณที่ริมฝีปาก-ฟัน ตัวอย่างนี้จึงถือว่าเป็นการกลมกลืนเสียงบางส่วน เพราะเสียง เปลี่ยนแปลงมาใกล้เคียงกับเสียงข้างเคียงในตำแหน่งฐานกรณส่วนเดียวกันเท่านั้น

เมื่อใดที่เสียง เปลี่ยนไปเหมือนกับเสียงข้างเคียงทุกประการ เราเรียกว่าการกลมกลืนเสียงสมบูรณ์ (complete assimilation) ดังตัวอย่างคำภาษาอังกฤษสมัยใหม่ ซึ่งมีรากคำมาจากคำละตินต่อไปนี้

ad + tangere	[d]	[t]
"attain"	[+ voice]	→ [- voice]
ad + nectere	[d]	[n]
"annex"	[- nasal]	→ [+ nasal]

เสียง d ในอุปสรรค ad ของละติน เปลี่ยนลักษณะของเสียงให้เป็นเสียงเดียวกับเสียงแวลลอมในภาษาอังกฤษ

7.4.3 ตำแหน่งของเสียงแวลลอมที่มีอิทธิพลกระทบ

การกลมกลืนเสียง นอกจากจะมองได้ในแง่วิธีการกลมกลืนลักษณะการกลมกลืนแล้ว ตำแหน่งของเสียงแวลลอมก็อาจนำมาพิจารณาได้ด้วย เสียงแวลลอมที่มีอิทธิพลต่อการกลมกลืนเสียง เป็นเสียงที่อยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังก็ได้

การกลมกลืนตามเสียงหน้า (progressive assimilation) หมายถึงการที่เสียง เปลี่ยนแปลงไปเพราะอิทธิพลของเสียงแวลลอมที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

สิบเอ็ด	เปลี่ยนเป็น	สิบเบ็ด
อกกรม	เปลี่ยนเป็น	อกกรม
อย่างนี้	เปลี่ยนเป็น	อย่างงี้

ในประวัติศาสตร์ภาษาอังกฤษ มีตัวอย่างการกลมกลืนเสียงควบกล้ำตามตัวหน้า

Old English	Early Middle	Middle English	
	English		
eln	elne	elle	"หน่วยวัดชนิดหนึ่ง"
myln	milne	mille	"โรงสี"

จะเห็นได้ว่าเสียง n เปลี่ยนเป็นเสียง l เพราะอิทธิพลของเสียง l ที่นำหน้ามา

การกลมกลืนตามเสียงหลัง (regressive assimilation) พบเห็นมากกว่าแบบแรกในภาษาคำต่าง ๆ หมายถึงการที่เสียงเปลี่ยนไปเพราะอิทธิพลของเสียงใกล้เคียงที่ตามมา ตัวอย่างเช่น

ม ^ล นิลา	เปลี่ยนเป็น	ม ^ล ลิลา
เต ^ญ เจ้า ^ย ว	เปลี่ยนเป็น	เจ ^ญ เจ้า ^ย ว
ก ^ม โ ^ค ง	เปลี่ยนเป็น	โ ^ค งโ ^ค ง

อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ การกลมกลืนเสียงพยัญชนะควบกล้ำเมื่อภาษาละตินพัฒนามาเป็นภาษาอิตาเลียน

Latin	Italian	
noctem	notte	"กลางคืน"
factum	fatto	"ได้ทำแล้ว"
septem	sette	"เจ็ด"
aptum	atto	"เหมาะสม"

(ภาษาละติน c ออกเสียงเป็น k)

เสียง k และ p ในภาษาละตินเปลี่ยนเป็น t ในภาษาอิตาเลียน เป็นการกลมกลืนตามเสียงที่ตามมาข้างหลังคือเสียง t

การกลมกลืนเสียงรวมกัน (Reciprocal assimilation)

การกลมกลืนเสียงประเภทนี้เกิดขึ้นในคำเดียวกัน เมื่อเสียงหนึ่งเปลี่ยนไปเพราะเสียงใกล้เคียงที่อยู่ข้างหน้า อีกเสียงหนึ่งเปลี่ยนไปตามอิทธิพล

ของเสียงแวกลอมที่อยู่ข้างหลัง ตัวอย่างเช่น คำว่า seven ในภาษาอังกฤษ
ออกเสียงว่า [sévn] บางครั้งเราจะได้ยินบางคนออกเสียง [sébm] ที่เป็น
เช่นนี้เพราะเสียง n เปลี่ยนเป็น m ด้วยอิทธิพลของเสียง v ที่อยู่ข้างหน้า
ส่วนเสียง v เปลี่ยนเป็น b เพราะอิทธิพลของเสียง m ที่ตามมาข้างหลัง

[sévn]

[sévm]

[sébm]

กล่าวคือในขั้นต้น เสียง v เป็นเสียงเสียดแทรก มีฐานกรรณที่
ริมฝีปาก ส่วนเสียง n เป็นเสียงนาสิก มีฐานกรรณที่ฟัน เสียง n 'กลมกลืนตาม
เสียง v จึงย้ายฐานกรรณจากฟันไปอยู่ที่ริมฝีปากกลายเป็นเสียง m ในขณะเดียวกัน
เสียง v ก็ได้รับอิทธิพลจากเสียง m ที่ตามมา จึงเปลี่ยนเสียงเป็น b ซึ่งมี
ฐานกรรณที่ริมฝีปากเหมือนเสียง m

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (224) ยกตัวอย่างคำในภาษาไทย ซึ่งเสียง
ข้างหน้าและข้างหลังต่างเพี้ยนร่วมกันเอง กลายเป็นเสียงอื่นที่ไม่เหมือนกับเสียง
ข้างหน้าหรือข้างหลัง เกิดการกลมกลืนร่วมกันระหว่างเสียงข้างหน้าและข้างหลัง
ตัวอย่าง

ที่เคี้ยว	เปลี่ยนเป็น	เพี้ยว
ขวาง + เหวี่ยง	เปลี่ยนเป็น	เขวี่ยง
นี่ะ	เปลี่ยนเป็น	เนียะ
ขอรับ	เปลี่ยนเป็น	ชรับ

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นการกลมกลืนกันระหว่างเสียงพยัญชนะกับ
พยัญชนะ การกลมกลืนระหว่างสระกับพยัญชนะก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้ ดังตัวอย่าง
ภาษาไทยด้านล่างนี้ เราจะพบว่าเสียงพยัญชนะในภาษาไทยด้านล่างอื่นบางอัน
เลื่อนเสียงไปอยู่ที่เพดาน เพราะอิทธิพลของเสียงสระหน้า

ไทยมาตรฐาน

กิน [kin]

กึ่ง [kiŋ]

ไทยอีสานบางถิ่น

จัน [cin]

จั้ง [ciŋ]

เขียนเป็นกฎได้ว่า

k → c / ___ i

อิทธิพลของสระสูงหน้า i หรือสระเพดานที่ตามมาหลัง k มีผลให้เสียง k ซึ่งมีฐานการอยู่ที่เพดานอ่อน (velar) เลื่อนฐานไปอยู่ที่เพดานแข็ง (palatal) กลายเป็นเสียง c ในภาษาไทยถิ่นอีสานบางถิ่น

7.4.4 การกลมกลืนเสียงสระ (Vowel assimilation)

การกลมกลืนกันระหว่างสระกับสระมีน้อยกว่าการกลมกลืนเสียงพยัญชนะ แต่ก็ยังมีอยู่ เรียกอีกชื่อว่า umlaut หรือ vowel harmony สระกลมกลืนมีลักษณะคล้ายกับพยัญชนะ แต่ในการพิจารณาเสียงสระ จะดูระดับสูงต่ำของลิ้น (high, mid, low) ท่อนหน้าหลังของลิ้น (front, central, back) และรูปร่างปาก (rounded, unrounded) ตัวอย่างการกลมกลืนกันระหว่างเสียงสระ จะเห็นได้จากคำในภาษาสันสกฤตเมื่อเปลี่ยนเป็นภาษาบาลี ดังต่อไปนี้

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
ฤษि [ṛ̥ṣi]	อิสิ [isi]	นักบวช, ฤาษี
ฤตุ [ṛ̥tu]	อุตุ [utu]	ฤดู
ฤกษ [ṛ̥kṣa]	อจฺจ [accha]	หมี

(ประยูร : 46)

เสียงสระ [r] เปลี่ยนแปลงไปเป็นสระเดียวกันกับสระใกล้เคียง
ที่อยู่ในคำเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงของเสียงสระ อาจเป็นอิทธิพลของสระที่นำหน้ามา
หรือสระที่ตามหลังมาก็ได้ ตัวอย่างสระกลมกลืนตามสระตัวหลัง

Old High German	Middle High German	
scōni	schöne	"สวย"
dunni	dünne	"ผอม"
mahti	mähte	"อำนาจ, หลัง"

เสียงสระ o, u, a ซึ่งเป็นสระหลัง (back vowel)

ในภาษาเยอรมันสูงโบราณ เปลี่ยนเป็นสระหน้า ö, ü, ä ในภาษาเยอรมัน
ปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลของเสียงสระหน้า ในพยางค์ที่ตามมา และ
ต่อมา i เปลี่ยนเป็น e เราเขียนกฎเกี่ยวกับการเปลี่ยนเสียงข้างต้นได้ดังนี้

V → front / _____ C_i

สำหรับตัวอย่างของสระที่กลมกลืนตามสระตัวหน้ามีอยู่ในประวัติ
ภาษาเตอร์กี

Old Anatolian	Modern Turkish
benüm	benim
bilür	bilir
gelüp	gelip

สระ *ü* ในพยางค์ที่สองของภาษาอิตาลีโบราณเป็นสระหน้าสูง ปากกลม (front rounded vowel) เมื่อเวลาล่วงเลยมาถึงสมัยเทอโรกิช ปัจจุบัน สระ *ü* ได้เปลี่ยนเป็นสระ *i* ซึ่งเป็นสระหน้าสูง ปากไม่กลม ทั้งนี้ เพราะอิทธิพลของเสียงสระในพยางค์ต้นคือ *e* และ *i* ซึ่งเป็นสระหน้า ปากไม่กลม นั่นคือเสียงสระในพยางค์หลังกลมกลืนไปตามสระตัวหน้า ซึ่งเป็นสระปากไม่กลม

7.5 การผลัดเสียงหรือการแปลงเสียงให้ต่างกัน (Dissimilation)

มีลักษณะตรงกันข้ามกับการกลมกลืนเสียง กล่าวคือถ้าเสียง 2 เสียง ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันมาอยู่ใกล้เคียงกัน เสียงหนึ่งจะกลายให้แตกต่างจากเสียงใกล้เคียง ตัวอย่างเช่น

Latin	French
<u>div</u> inum	devin "divine"
<u>succu</u> ssan	secousse "a jolt, shake"

คำละตินมีสระที่เหมือนกัน เมื่อฝรั่งเสสรับมา ได้เปลี่ยนเสียงสระตัวแรกให้ต่างกัน คือเปลี่ยนเสียง *i* ให้เป็น *e* ในคำแรก และเปลี่ยนเสียง *u* ให้เป็น *e* ในคำที่สอง

ตัวอย่างการแปลงเสียงให้ต่างกันว่าเราได้พบมาก่อนหน้านี้ ได้แก่ การแปลงเสียงให้ต่างกันในภาษากรีกโบราณและภาษาสันสกฤตที่เรารู้จักกัน ว่ากฎของ Grassman ซึ่งสรุปออกมาเป็นกฎได้ 2 ข้อว่า

1. ในภาษากรีกโบราณ เสียงลม (aspirated) ไม่อาจเกิด
พร้อมกัน 2 เสียงใน 1 คำ ถ้าคำใดมีเสียงลม 2 เสียง เสียงแรกจะถูกคัดล
ทิ้งไป ตัวอย่างเช่น *thrikh → trikh - os "เกี่ยวกับเส้นผม"

2. ถ้าเสียงลมเสียงที่สองเกิดขึ้นติดกับเสียง s เสียงที่สอง
ก็จะโดนคัดลทิ้งไป ทำให้เสียงที่หนึ่งมีลมได้ ตัวอย่างเช่น
*threkh → threk - s - o "ดินจะเคิน"

กฎของ Grassman อาจนำมาประยุกต์กับตัวอย่างภาษาไทย
ต่อไปนี้

กุมเหง [khumheeng]	เปลี่ยนเป็น	กุมเหง [kumheeng]
ขบถ [khaboth]	เปลี่ยนเป็น	กบฏ [kabot]
คำแหง [kambhæŋ]	เปลี่ยนเป็น	ก่าแหง [kambhæŋ]

7.6 การสลับที่เสียง (Metathesis)

ขบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงอันเกิดจากการที่เสียงในคำที่อยู่
ใกล้กันสลับเปลี่ยนตำแหน่งกัน อาจเป็นพยัญชนะสลับที่กับพยัญชนะ หรือพยัญชนะสับ
ที่กับสระก็ได้ ตัวอย่าง

Old English	Middle English	
brid	bird	"นก"
hros	hors	"ม้า"
þridda	þirde	"ที่สาม"

คำในภาษาไทยมาตรฐานเมื่อเทียบกับภาษาไทยถิ่นจะเกิดการ
สลับที่เสียงกันดังนี้

ไทยมาตรฐาน

ตะกร้า

ตะกร้อ

ตะกรุด

ไทยถิ่นอุบล

กะคำ

กะคอ

กะตุต

(ช้อนกลืนและกึ่งแก้ว : 21-22)

เป็นที่น่าสังเกตว่าเสียงที่สับที่กัน ส่วนใหญ่มักจะมีเสียงเหลว
คือ ร, ล กล้า

7.7 การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ

ขบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงมีหลายชนิด นอกจาก 6 ชนิดใหญ่
ดังกล่าวมาแล้วนี้ เราอาจจัดประเภทการเปลี่ยนแปลงตามเสียงพยัญชนะและสระ
การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะจากเสียงหนึ่ง เป็นอีกเสียงหนึ่งที่น่าสนใจพอหยิบยก
มากล่าวได้แก่

7.7.1 การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง

7.7.2 การเปลี่ยนเป็นเสียงมีกลุ่มลม

7.7.3 การเปลี่ยนเป็นเสียงไม่มีกลุ่มลม

7.7.4 การเปลี่ยนเป็นเสียงโหอะ-อโหอะ

7.7.1 การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง

(palatalization)

เป็นการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะชนิดหนึ่งที่พบมาก
ในภาษาคำต่าง ๆ หมายถึงการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะที่ฐานกรณ์เพดานแข็ง โดย

อิทธิพลของสระหน้า (front vowels) เช่น i, e, x โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
สระสูงหน้า i ตัวอย่างเช่น

	Old English		Modern English
1 [k ^y]	ciese	[c]	cheese
	cinn		chin
	cīdan		child
2 [g ^y]	gielðan	[y]	yield
	gearn		yarn

(Wardhaugh : 173)

เสียง k และ g ในภาษาอังกฤษเก่าเปลี่ยนเป็น
เสียง ç และ y ซึ่งมีเพดานแข็งเป็นฐานที่เกิด ทั้งนี้ก็ด้วยอิทธิพลของสระหน้า i
หรือ e ถ้าเสียง k มีสระหลัง (back vowels) ตามมา จะไม่มีการเปลี่ยน
เสียง ดังตัวอย่าง

Old English	New English
cuman	came
candel	candle

7.7.2 การเปลี่ยนเป็นเสียงมีกลุ่มลม (Aspiration)

การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะไม่มีกลุ่มลมเป็น
เสียงมีกลุ่มลม จะพบได้ในภาษาท้องถิ่น ตัวอย่าง

ภาษาไทยถิ่น	ไทยมาตรฐาน
ปอง (ไทยอีสาน)	พอง
ป้อว (ไทยอีสาน)	พ้อว
มาค้ำ (ไทยอีสาน, ไทยปักษ์ใต้)	มาเดอะ
เคี้ยว (ไทยพายัพ)	เที้ยว
ก้อย (ไทยยวน)	ค้อย
ก่า (ไทยเหนือ)	กา

(ประสิทธิ์ : 195-197)

7.7.3 การเปลี่ยนเป็นเสียงไม่มีกลุ่มลม

หมายถึง เสียงพยัญชนะมีกลุ่มลมจะเปลี่ยนเป็น

เสียงไม่มีกลุ่มลม ตัวอย่าง

<u>ไทยกรุงเทพ</u>	<u>ไทยถิ่น</u>
เคี้ยว	เกี้ยว (อุบล)
ชู	ตู (อุบล)
หัน	ปัน (เชียงใหม่)
เพ็ญ	เป้ง เช่น ฮี้เป้ง (เชียงใหม่)

7.7.4 การเปลี่ยนเป็นเสียงโฆษะ-อโฆษะ

(voicing, devoicing)

เสียงพยัญชนะอโฆษะจะเปลี่ยนเป็นเสียงโฆษะ ตัวอย่างเช่น ในคำที่ไทยรับมาจากภาษาบาลี สันสกฤต จะมีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะไปจากเสียงเดิมโดยไม่สามารถจะอธิบายได้ สันสกฤตได้จากการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะกันในตัวอย่างต่อไปนี้

บาลีสันสกฤต	ภาษาไทย
คารา [tāra]	คารา [daa - raal]
คนตรี [tantrin]	ดนตรี [don - trii]
ปริจจาค [paricagal]	บริจาค [bri - ri - caak]
ปรม [paramal]	บรม [ba-rom]

(ประยูร : 81)

ตัวอย่างเสียงพยัญชนะโฆชะ เปลี่ยนเป็น
เสียงอโฆชะ ได้แก่ เสียงพยัญชนะโฆชะในภาษาไทยดั้งเดิมกลายเป็นเสียงอโฆชะ
ในภาษาไทยปัจจุบัน โดยไม่เปลี่ยนฐานกรณ์หรือลักษณะการออกเสียง

	ภาษาไทยดั้งเดิม		ภาษาไทยปัจจุบัน
	* v	→	f
ตัวอย่างคำ			ฟ้า ไฟ (ไทยมาตรฐาน)
	* ɟ	→	k
ตัวอย่างคำ			คว คำ (ไทลุ่มเงา)

(คุชฎีพร : 27)

7.8 การเปลี่ยนเสียงสระ

การเปลี่ยนเสียงประเภทที่เกิดเฉพาะกับเสียงสระที่น่าสนใจ
ได้แก่

- 7.8.1 การเปลี่ยนเป็นเสียงสระประสม
- 7.8.2 การเปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว
- 7.8.3 การเปลี่ยนสระเสียงยาวเป็นเสียงสั้น

- 7.8.4 การเปลี่ยนสระเสียงสั้นเป็นเสียงยาว
- 7.8.5 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์
- 7.8.6 การเปลี่ยนลงน้ำหนักเสียง

7.8.1 การเปลี่ยนเสียงสระประสม

(diphthongization)

หมายถึงการที่สระตัวหนึ่งเลื่อนเสียงจน

คุณสมบัติของเสียงเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น เสียง i กลายเป็น ai และ u เป็น au เป็นต้น ตัวอย่างการเปลี่ยนเสียงสระเดี่ยวเป็นสระประสม จะเห็นได้จากกลุ่มภาษาเยอรมันนิกต่อไปนี้

สระในภาษาเยอรมัน
เสียงไม่เปลี่ยนแปลง

สระในภาษาอังกฤษปัจจุบัน

[a:] Staat

[ey] state

[o:] Mohr

[uw] Moor

[e:] sehen

[iy] see

(Liles : 245)

ทั้งภาษาอังกฤษและเยอรมันเป็นภาษาพี่น้อง อยู่ในกลุ่มภาษาเดียวกัน แต่ภาษาอังกฤษมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ย้ายเสียงสระไปเป็นสระประสม ต่อมาเสียงสระสูงแข็ง (high tense vowels) ในภาษาเยอรมันก็ได้เปลี่ยนไปเป็นสระประสมทำนองเดียวกับภาษาอังกฤษ นั่นคือสระ [i] และ [u] กลายเป็นสระ [ay] และ [aw] ตามลำดับ ดังในตัวอย่างคำว่า mein 'ของฉัน' และ Haus 'บ้าน' เป็นต้น

7.8.2 การเปลี่ยนเป็นเสียงสระเดี่ยว

ตัวอย่างเสียงสระประสมเปลี่ยนเป็นสระเดี่ยว

พบเห็นในภาษาดั้งเดิมไทย เช่น สระภาษาไทยกรุงเทพ เป็นสระประสม /เอ็ย/
ไทยเชียงใหม่จะออกเสียงสระเดี่ยว /เอ/ ไทยกรุงเทพฯใช้สระ /เอ็ย/
ไทยเชียงใหม่จะใช้เสียงสระ /เออ/ ดังนี้

ไทยกรุงเทพ	ไทยเชียงใหม่
เข็ย	เข็
เง็ย	เง
เค็ย	เค
เก็ย	เก

(ธวัช : 45-46)

7.8.3 การเปลี่ยนสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น

คุณฎิทร (2526 : 33) ยกตัวอย่างภาษาไทย
สมัยเก่า มีคำว่า สิ้น หุง เป็น ปัจจุบันจะใช้ว่า สิ้น หุง เป็น

7.8.4 การเปลี่ยนสระเสียงสั้นเป็นเสียงยาว

ตัวอย่างเช่นสระเสียงสั้นไทยกรุงเทพ ไทย
สงขลาจะออกเสียงยาว

ไทยกรุงเทพ	ไทยสงขลา
/โ/ → /อา/	มา
ใหม่	ชา
ไ	

	ไทยกรุงเทพ	ไทยสงขลา
/เอา/ → /อ่าว/	เข้า เต๋า	ก้าว ข้าว
/อิ/ → /อี/	ลิง หิน	สิ่ง ฮั้น

(ธวัช : 112)

7.8.5 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

ธวัช ปุณโฑทก (2529 : 48) กล่าวถึงเสียงวรรณยุกต์ตรีเพี้ยน ซึ่งไม่มีในภาษาไทยกรุงเทพ เป็นเสียงประสมระหว่างระดับเสียงตรีกับโท ขึ้นต้นเป็นเสียงตรีแต่ลดต่ำลงมาเป็นเสียงโท ดังตัวอย่าง

ไทยกรุงเทพ	→	ไทยเชียงใหม่
เสียงวรรณยุกต์โท		เสียงตรีเพี้ยน
เกา		เกา
เงา		เงา
นั่ง		นั่ง

นอกจากไทยถิ่นเหนือแล้วภาษาปักษ์ใต้ก็มีเสียงวรรณยุกต์ตรีเพี้ยนเช่นกัน ดังตัวอย่างภาษาไทยสงขลาเทียบกับไทยกรุงเทพ ต่อไปนี้

ไทยกรุงเทพ	ไทยสงขลา
ชาก	กาค
ชุก	ชุก, โทก
ชอก	ชอก

(ธวัช : 118-119)

7.8.6 การเปลี่ยนลงน้ำหนักเสียง

ในปี ค.ศ. 1875 Karl Verner เป็นคนแรกที่
ตั้งความสนใจของนักภาษาศาสตร์ทั้งหลาย ให้หันมาเพ่งเล็งในเรื่องเสียงเน้นหรือการ
ลงเสียงหนักเบา (อุคม, 2508 : 31) เวอร์เนอร์ค้นพบข้อยกเว้นในกฎของ
กริมม์ ซึ่งภายหลังมีชื่อเรียกว่ากฎของเวอร์เนอร์ ขอให้สังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

กรีก	heptá		"เจ็ด"
สันสกฤต	saptá		"เจ็ด"
อังกฤษเก่า	seofan	ออกเสียง	[seovən]
อังกฤษใหม่	seven		"เจ็ด"

เสียงพยัญชนะที่ขีดเส้นใต้ไม่เป็นไปตามกฎของ
กริมม์ ซึ่งระบุว่าเสียงพยัญชนะหยุดกอโฆชะ ควรจะกลายเป็นเสียงพยัญชนะ
เสียดแทรกกอโฆชะ คือ [p] กลายเป็น [f] แต่ในที่นี้กลับกลายเป็นเสียง
พยัญชนะเสียดแทรกกอโฆชะคือ [v] แทน ขอให้ดูอีกตัวอย่างหนึ่ง

กรีก	patēr	"พ่อ"	phrātēr	"พี่ชาย น้องชาย"
ละติน	pater		frāter	
สันสกฤต	ปิตา		ภราตา	
อังกฤษเก่า	fæder		brōðor	
อังกฤษปัจจุบัน	father	[fɑðər]	brother	

จะเห็นว่า การกลายเสียงของพยัญชนะระหว่าง
คำ [t] ในคำว่า "พ่อ" ก็นั่น หรือ "พี่ชาย, น้องชาย" ก็นั่น ไม่ได้เป็นไปตาม
กฎของกริมม์ คือแทนที่ t จะกลายเป็น [θ] ตามกฎ กลับกลายเป็น [f]
ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะเสียดแทรกกอโฆชะไป เวอร์เนอร์ได้นำเอาการเน้นเสียงหรือ

การลงเสียงหนักเบา (Accent) ในคำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เขาพบว่าคำว่า "เจ็ด" ในภาษากรีกและสันสกฤตลงเสียงหนักที่พยางค์ท้าย แต่เมื่อมาเป็นภาษาอังกฤษเก่าและภาษาอังกฤษปัจจุบัน เสียงเน้นหนักย้ายมาอยู่บนพยางค์แรก สำหรับคำว่า "พ่อ" และ "พี่ชาย, น้องชาย" ก็ทำนองเดียวกัน เขาจึงสรุปเป็นกฎไว้ว่า เสียงพยัญชนะเสียดแทรก อโหชนะในภาษาเยอรมันนิกจะกลายเป็นเสียงพยัญชนะเสียดแทรกโหชนะ ถ้าหากว่าคำนั้นในภาษาอินโด-ยูโรเปียนโบราณไม่มีเสียงเน้นหนักหน้าหน้าเสียงนั้นอยู่ นั่นก็คือ สປต ในภาษาสันสกฤตหรือ hepta ในภาษากรีก อันถือว่าเป็นภาษาอินโด-ยูโรเปียนโบราณ ไม่มีเสียงเน้นหนักบนพยางค์แรกที่น่าหน้าเสียง [p] ทั้งนี้เพราะลงเสียงเน้นหนักที่พยางค์ท้ายแล้ว แทนที่ [p] จะกลายเป็น [f] ก็กลายเป็น [v] ไปตามกฎของเวอร์เนอร์

7.9 สรุป

การเปลี่ยนแปลงเสียงมีหลายชนิดหลายประเภท ตามแต่เกณฑ์ที่นักภาษาศาสตร์ ivo แต่ละชนิดมีชื่อเรียกต่างกันไป การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียงชนิดต่าง ๆ ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาภาษา ในข้อที่ว่าได้ใช้เป็นแนวศึกษา การเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาที่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน สามารถนำประเภท การเปลี่ยนแปลงเสียงที่จัดไว้ดีแล้วมาเทียบเคียงกับการเปลี่ยนแปลงที่พบใน ภาษาใหม่นั้น และจัดประเภทตลอดจนอธิบายการเปลี่ยนแปลงเสียงที่เกิดขึ้น

การเปลี่ยนแปลงเสียงอาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภทใหญ่ คือ การสูญเสียง ซึ่งเป็นชนิดที่สังเกตได้ง่ายกว่าชนิดใด เสียงที่สูญหายไป อาจเป็น พยัญชนะหรือสระก็ได้ เกิดขึ้นในตำแหน่งต้นคำ กลางคำ หรือท้ายคำก็ได้ มี ศัพท์เฉพาะเรียกต่างกันไป เสียงอาจหายไปเป็นหน่วยเดี่ยว ๆ หรือเป็นกลุ่ม หรือพยางค์ก็ได้

การเพิ่มเสียง พบเห็นน้อยกว่าชนิดแรก เสียงที่เพิ่มมักเป็นพวกเสียงกัก หรือเสียงพยัญชนะที่เกิดจากรากศัพท์เดียวกัน

การยัดเสียง จะเกิดขึ้นในสถานการณ์เมื่อพยัญชนะ 2 ตัว ตามเสียงสระ 1 เสียง พยัญชนะตัวหนึ่งสูญหายไป จึงเกิดการยัดเสียงสระชดเชยหน่วยเสียงที่หายไป

การกลมกลืนเสียง เป็นการเปลี่ยนเสียงประเภทมีเงื่อนไขที่พบเห็นมากที่สุดใ้ในเกือบทุกภาษา หมายถึงกระบวนการที่เสียงเปลี่ยนลักษณะไปคล้ายคลึงกับเสียงข้างเคียงหรือเหมือนกับเสียงแวดล้อม การกลมกลืนเสียงอาจกลมกลืนในแง่วิธีการกลมกลืน คือตามฐานกรณลักษณะการออกเสียง สภาพของเส้นเสียง หรือในแง่ลักษณะของการกลมกลืน คือกลมกลืนบางส่วนและกลมกลืนสมบูรณ์ การกลมกลืนเสียงอาจพิจารณาในแง่ตำแหน่งของเสียงแวดล้อมที่มีอิทธิพลกระทบ คือเสียงใกล้เคียงที่มีอิทธิพลนั้นเป็นเสียงที่อยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังก็ได้

การแปลงเสียงให้ต่างกัน มีลักษณะตรงกันข้ามกับการกลมกลืนเสียง คือ เสียง 2 เสียงที่อยู่ใกล้เคียงกัน เสียงหนึ่งจะเปลี่ยนต่างออกไปจากเสียงใกล้เคียง

การสับที่เสียง เกิดจากการที่เสียงใกล้เคียงกันสับเปลี่ยนตำแหน่งกัน เสียงที่สับที่กันมักจะมีเสียงพยัญชนะเหลว ร, ล กล้า

นอกจาก 6 ประเภทข้างต้นดังกล่าวแล้ว การแบ่งชนิดการเปลี่ยนแปลงเสียงอาจแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ เช่น การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ การเปลี่ยนเสียงสระ การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะที่น่าสนใจศึกษาได้แก่ การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง อันเกิดจากอิทธิพลของสระหน้า จะเป็นสระหน้า

ที่หน้าหน้าหรือความหลังมาก็ได้ ส่วนการเปลี่ยนเสียงสระที่น่าสนใจ คือการเปลี่ยนเป็นเสียงสระประสม การเปลี่ยนเสียงสระสั้น-ยาว นอกจากนี้การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ การลงน้ำหนักเสียงก็เป็นการเปลี่ยนเสียงประเภทย่อยที่น่าศึกษาอีกด้วย

7.10 แบบฝึกหัดทบทวน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงอธิบายศัพท์ต่อไปนี้ ตามที่ท่านเข้าใจ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
การแปลงเสียงให้ต่างกัน
การสับที่เสียง
การยัดเสียง
2. การกลมกลืนเสียง เป็นการเปลี่ยนเสียงประเภทใด หมายความว่าอย่างไร
3. การกลมกลืนเสียงมีกี่ชนิด อธิบาย
4. ตัวอย่างที่ยกมานี้เป็นการกลมกลืนเสียงชนิดใด เพราะเหตุใด ท่านจึงจัดเป็นชนิดนั้น

ภาษาเขื่อน	ภาษาพูด
อย่างไร	อย่างไร ั้งใจ
หนวกหู	หนวกหู
อย่างนั้น	อย่างงั้น
5. จากตัวอย่างต่อไปนี้จงบอกชนิดของการเปลี่ยนแปลงเสียง และเหตุผลที่ทำให้ท่านตัดสินว่าเป็นชนิดนั้น ๆ

5.1	ไทยภาคกลาง		ไทยอีสานบางถิ่น
	มะละกอ		ละมะกอ
	ตะไกร		กะไต
	จ๊กกระเป๋		กั๊กจะเป๋ (มหาสารคาม)
5.2	เวียงนาครเขมร	เปลี่ยนเป็น	เวียงนครเกษม
	กุมผอย	เปลี่ยนเป็น	กุมผอย
5.3	ภาษาไทยกรุงเทพ		ไทยสงขลา
	คะวัน		วัน
	ทะเล		เล-
	ละคร		คอน-
	ถนน		นน
5.4	Middle English		New English
	soun		sound
	amonges		amongst
5.5	สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
	กัริยา [kriya]	กิริยา [kiriya]	การกระทำ
	หริ [hri]	หิริ [hiri]	ความละอาย
	หริ [sri]	สิริ [siri]	งาม, สวย
5.6	บาลี สันสกฤต		ไทย
	นिर [nira]		นिरาต [ni - raat]
	ลีลา [lila]		ลีลาศ [lii - laat]

5.7

A

B

hindrance [hinder əns]

[hindr əns]

necessary [nes əseri]

[nes əsri]

interesting [intərəstɪŋ] [intrəstɪŋ]

6. การกลมกลืนระหว่างสระดีอเทออะไรในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลง
ต่างกับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการกลมกลืนเสียงพยัญชนะอย่างไร
7. ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างแสดงการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ จงพิจารณาว่าเป็น
การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะชนิดใด เหตุใดท่านจึงตัดสินเช่นนั้น

7.1 ไทยเหนือ

ไทยกรุงเทพ

เกิ่ง

กริ่ง

กา

กา

กาง

กาง

(ประสิทธิ์, 197)

7.2 บาลี สันสกฤต

ไทย

ปีตา [pitā]

ปีตา [bi - daa]

คิถิ [tithi]

คิถิ [di-thii]

ครุณ [taruṇa]

ครุณ [da - run]

(ประยูร : 117)

8. การเปลี่ยนเสียงสระในตัวอย่างต่อไปนี้เป็นกรเปลี่ยนเสียงสระชนิดใด
จงให้เหตุผลประกอบการจัดประเภทของท่าน

8.1 คำเขมร

คำไทย

ครแบก [trabæk]

ครแบก [tra - bæək]

แปล [plæ]

แปล [plæ]

8.2	Modern French	Modern English
	[u] tour	[aw] tower
	[ɛ] plaider	[iy] plead
	[ɑ] grâce	[ey] grace
	[i] vice	[ay] vice

(Liles : 245)

9. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อย่อต่อไปนี้เพียงใด อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

การเปลี่ยนเป็นเสียงที่เพดานแข็ง (palatalization)

การเปลี่ยนเสียงอโฆษะเป็นโฆษะ (voicing)

การเปลี่ยนเป็นสระประสม (diphthongization)

กฎของเวอร์เนอร์ (Verner's law)

10. การเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไตเมาคือไปนี้ เป็นการเปลี่ยนเสียงประเภทใด เพราะเหตุใดท่านจึงจัดเป็นประเภทดังกล่าว

ภาษาไตเมา

	ภาษาพูด	ความหมาย
เมื่อไน	เมื่อฮ	วันนี้
คะไน	ไคน	แค่นี้
ค่างไน	ค่าง	ทางนี้

(บรรจบ พันธุเมธา, 2522 : 191)